

Kvifor må vi planlegge våre sjøareal for å sikre naturmangfaldet?

18.11.21.

Egil Hauge

Statsforvaltaren i Vestland

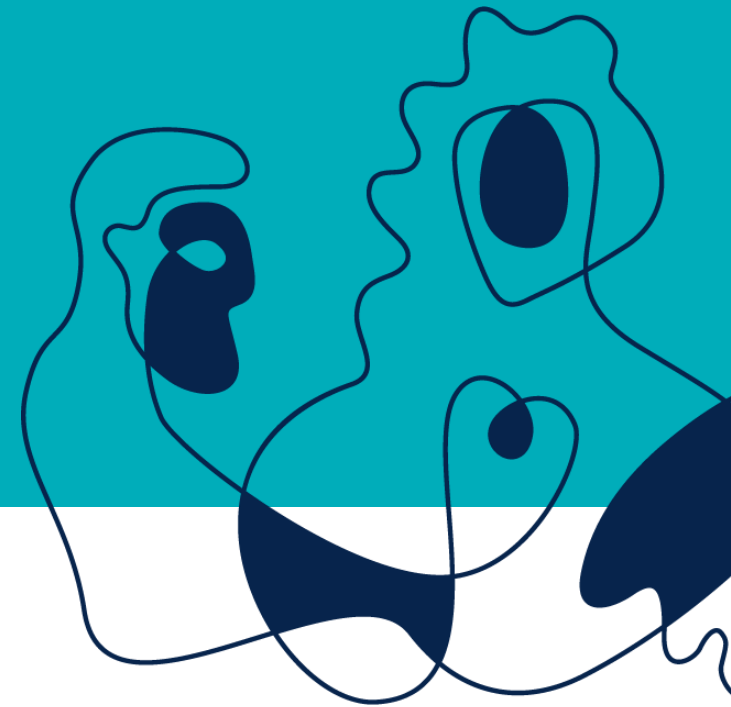

Statsforvaltaren i Vestland

18.11.2021

- Nokre døme frå den kommunale planlegginga
- Vert NML brukt etter intensjonen?
- Kopling mellom NML, PBL og særlovar

Bruk og vern av sjø og vassdrag med tilhøyrande strandsoner

Naturmangfald som plantema - kvifor opplevest det som vanskelegare i sjøareal enn på land?

- Mindre kunnskap?
 - Blir den einssilde kommune for liten?
 - Andre lover som skal samordnast?
 - Andre / nye aktørar?
- Hugs: NML er (stort sett) gjeldande på same vis og at alle sektorlover har eigne krav til berekraftige løysingar..

Høyring

Planprogram

Interkommunal plan
for
sjøareal i Nordhordland

Alver, Austrheim, Fedje, Gulen,
Masfjorden, Modalen, Osterøy og Vaksdal

Høyring planprogram 26.02.2021

Hovudperspektivet i **dette innlegget** er:

- Sjøareala i Vestland fylke oppfyller per i dag ikkje vedtatte, nasjonale standarder og normer for naturmangfaldet
- Dette gjer det meir naudsynt å vurdere tilstanden til økosystema korrekt og å planlegge tilstrekkeleg detaljert, i tråd med gjeldande føringar for kommunal planlegging.
- **Det skjer mykje spennande for tida 😊**

Minner om føremålet med planlegging (PBL § 1)

- Loven skal fremme bærekraftig utvikling til beste for den enkelte, samfunnet og framtidige generasjoner.
- Planlegging etter loven skal bidra til å samordne statlige, regionale og kommunale oppgaver og gi grunnlag for vedtak om bruk og vern av ressurser.
- Planlegging og vedtak skal sikre åpenhet, forutsigbarhet og medvirkning for alle berørte interesser og myndigheter.
- Det skal legges vekt på langsiktige løsninger, og konsekvenser for miljø og samfunn skal beskrives.

Døme1: Den viktige overgangen sjø/ land - fjøresona

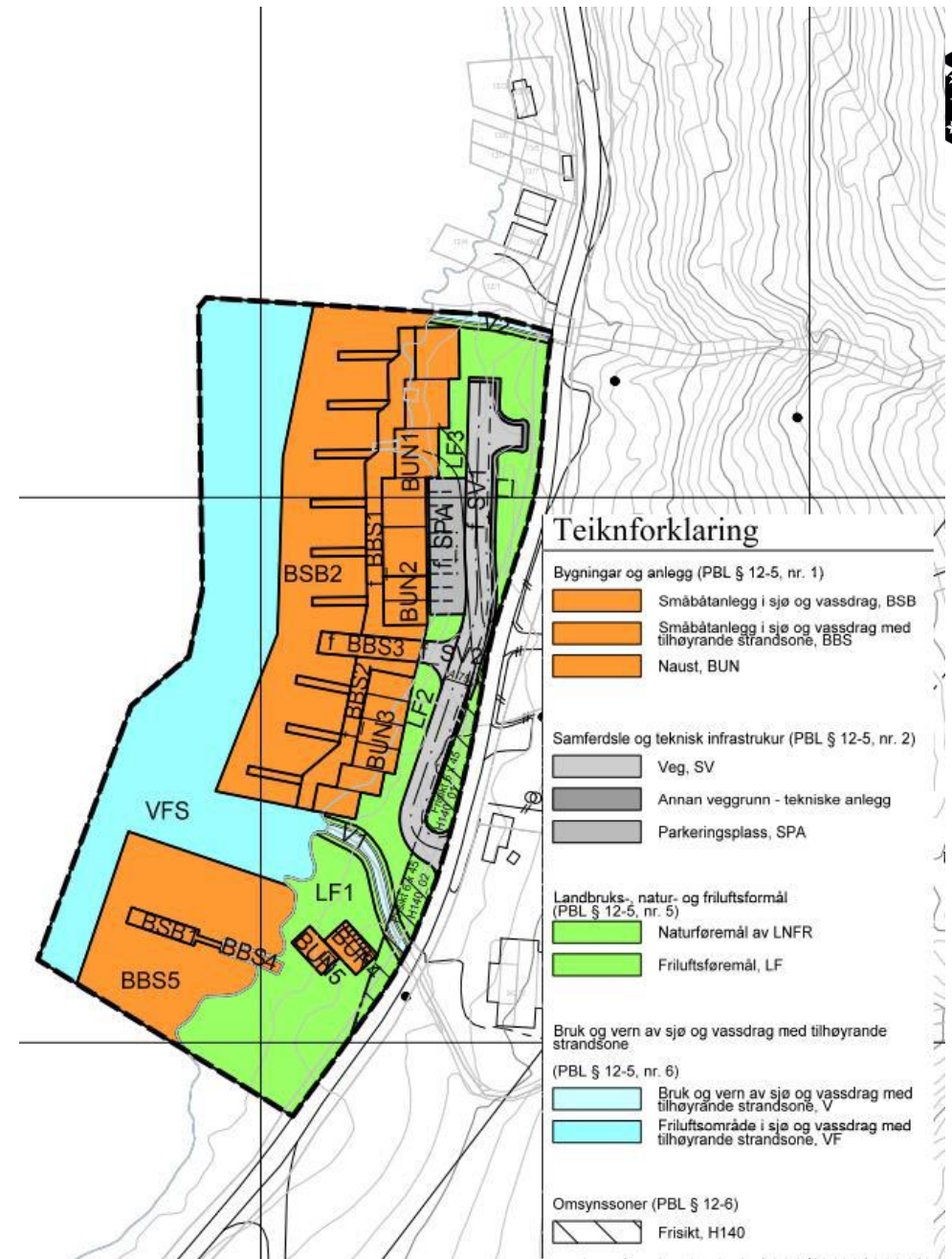

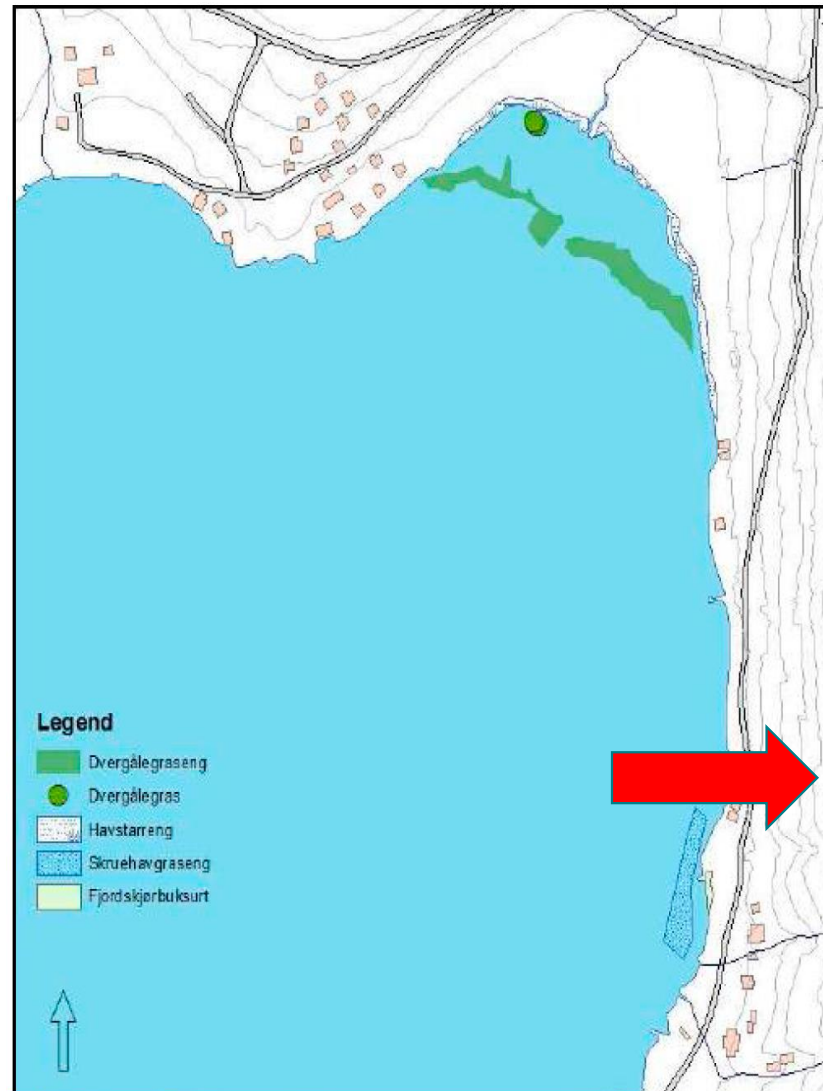
Kjelde: www.etnebilder.no

1. Utkast 2013

- Utfylling i sjø
- Inntil 9 m høge naust/ dobbeltnaust
- Båthamner på framsida

Oversiktskart som viser registrert dvergålegras. Kartet viser også tre andre viktige naturtypar i området, kjelde: rapport - «Dvergålegras i Etne» aug2017, av Anders Lundberg.

Det er utarbeida ein rapport basert på funna som vart gjort i området «Dvergålegras i Etne» (aug2017). Dei registrerte dvergålegrasfunna i Vågen har eit samla areal på om lag 2,5 mål, og ved skade eller fjerning av ein av dei tre førekomstane, kan dette få negative konsekvensar for dei to andre, då dei har genetisk kontakt.

Dvergålegras fekk i 2015 status som prioritert art, som skal gi den særskild sikring. Uttak i form av fjerning eller plukking er forbode, og det same er inngrep eller tiltak som kan øydelegge førekomstar.

Ny kunnskap – tatt inn - nytt planframlegg!

Dvergålegras

Det er registrert dvergålegras i 2017 nord i Osvågen ca. 250 meter frå planområdet og ein førekomst ca. 75 meter sør for planområdet. I 2019 vart området på ny undersøkt, og då vart det også registrert ein førekomst som nå ligg innanfor planområdet. Ved siste registrering såg ein også at førekomsten i sør hadde auka i omfang.

Dvergålegrasførekomsten som nå ligg innanfor plangrensene er sikra med avsett område til bandlegging med tilhøyrande omsynssone på 30 meter rundt. Omsynssona skal sikre at det ikkje vert gjort tiltak som kan komme til å skade eller øydelegge dvergålegrasenga. Det er nå ikkje lagt opp til noko utfylling i sjø i dette området. Planen opnar berre for muring av eit båtopptrekk i området tett opp mot bekken. I dette området er det vurdert at dvergålegraset uansett ikkje vil etablere seg, då det er for mykje straum i sjøen frå bekkevatnet. Dette er synleg i Eiriksvik lengre inne i Osvågen der dvergålegrasførekomsten deler seg i to der bekken renn ut i sjøen.

Det er nå ikkje lagt opp til utfylling i sjø, og tiltaket vil difor i liten grad påverke dvergålegraset

6615900

6615800

Teiknforklaring

Bygningar og anlegg (PBL § 12-5, nr. 1)

 Båtgarasje, BUN

Samferdsle og teknisk infrastruktur (PBL § 12-5, nr. 2)

 Veg, SV

 Annan veggrunn - tekniske anlegg, SVT

 Parkeringsplass, SPA

Landbruks-, natur- og friluftsmål
(PBL § 12-5, nr. 5)

 Friluftsføremål, LF

Bruk og vern av sjø og vassdrag med tilhørende
strandsone

(PBL § 12-5, nr. 6)

 Naturområde i sjø og vassdrag, VNV

 Friluftsområde i sjø og vassdrag med
tilhørende strandsone, VFS

Omsynssoner (PBL § 12-6)

 Frisikt, H140

 Bevaring naturmiljø, H560

 Båndlegging etter lov om naturvern, H720

Linjesymbol

 Plangrense

 Føremålsgrense

 Byggegrense

 Planlagt bebyggelse

 Bebyggelse som forutsettes fjernet

 Frisiklinje i veikryss

 Regulert parkeringsfelt

 Måle-/avstandslinje

 Båndleggingsgrense

 Sikringsgrense

 Omsynsgrense - bevaring av naturmiljø

PlanID: 201305
Kartgrunnlag: Etne kommune
Dato for uttak: 14.11.2013
Datum: Euref89, UTM32, NN54
Ekvidistans: 1m
Målestokk: 1:1000

Dato: 01.02.21
Utskriftsformat: A3

Detaljregulering for Gjerdsvik naustområde

Del av gnr. 11, bnr. 1

Etne
kommune

SAKSHANDSAMING JF. PLAN- OG BYGNINGSLOVA

SAKSNR. DATO SIGN.

Kunngjøring oppstart

Kunngjøring utvida planområde

1. gongs handsaming i det faste utvalet for plansaker

Offentleg ettersyn frå til

2. gongs handsaming i det faste utvalet for plansaker

Kommunestyret sitt vedtak

REV DATO SIGN

PLAN UTARBEIDD AV:

Altså:
Lover gjeld ved sida av kvar andre og PBL
samordnar.

Døme 2: Reguleringsplan med KU – Ullensvang (Jondal) – nytt areal for AK

skildring

6 Skildring av planforslaget

Figur 6-3 Illustrasjon av mogleg utforming og plassering av oppdrettsanlegg ved Lausanakken/ Solesnes. Sett frå Solesnes. Illustrasjon: Multiconsult.

Krav om KU – som peika på at:

5.4 Naturmangfald og naturverdiar

Naturmangfald er tema i konsekvensutgreiinga, sjå vedlegg. Rådgivende Biologer AS har undersøkt planområdet for naturmangfald- og naturressursar. Under synfaringa vart det observert førekomst av den raudlista **naturtypen bambuskorallskogbotn** (lokalitet 1 og 2 i figur 5-8) i planområdet.

Avgrensing av desse førekomstane er usikker, og dei har truleg større utbreiing enn avgrensa. Nord for planområdet er det også eit spesielt djupt fjordområde Hardangerfjorden (lokalitet 3 i figur 5-8).

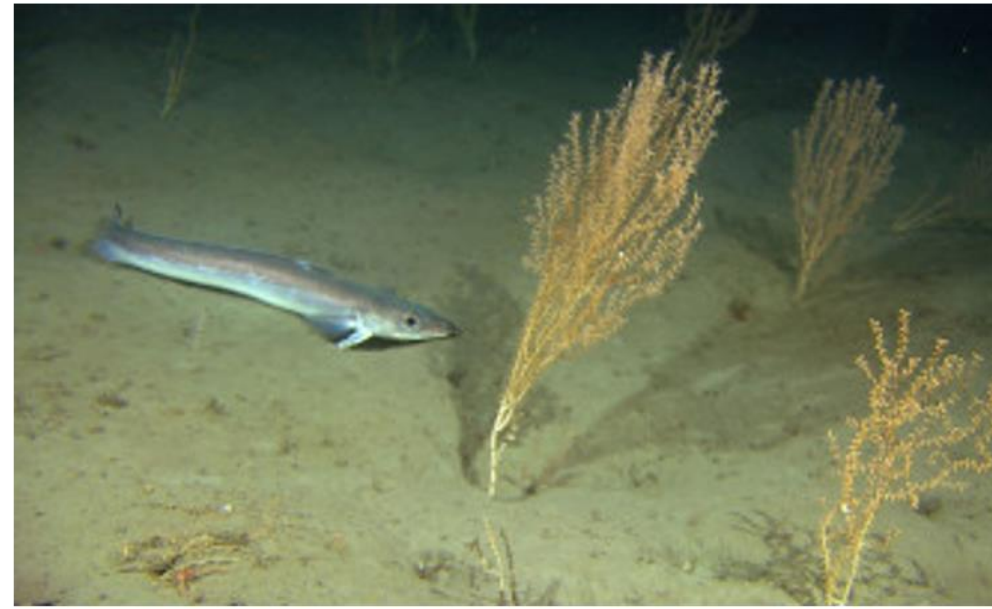
Det vart ut frå synfaringa også avgrensa eit funksjonsområde for den raudlista **korallarten *Anthomastus grandiflorus*** (lokalitet 5 i figur 5-8). Aust for tiltaket finn ein også eit ***funksjonsområde*** for den raudlista fisken **blålange** (lokalitet 4 i figur 5-8).

Dialogmøte – forlenga medverknad

Kommunen var samd i at:

Slik utgreiinga er utført, meiner vi det er ein risiko for at utgreiinga underkommuniserer naturmangfaldverdiane i området og at også naturmangfaldlova (NML) § 8 til seier at kunnskapsgrunnlaget må utfyllast. Alternativt må NML § 9 om føre var prinsippet leggjast til grunn for avgjerda.

Figur 1: Bambuskorallskog i Hardangerfjorden i 2009. (Foto: EPIGRAPH - [Havforskningsinstituttet](#))

Nye utgreiingar viste at det var reell konflikt

Vi uttalte:

Rådgivende Biologer sin rapport viser at den organiske belastninga frå eit oppdrettsanlegg her kan skade deler av bambuskorallskogførekommene i fjordbotn. Dette er ikkje ein ønskeleg situasjon, då naturtypen bambuskorallskog er raudlistevurdert som sterkt trua (EN).

Vi viser til rundskriv T-2/16 – rev. oktober 2019 frå Klima- og miljødepartementet, der det mellom anna står at motsegn skal vurderast når foreslått arealbruk kjem i konflikt med trua naturtypar/arter.

Vi har eit særleg ansvar for denne naturtypen, og ei bit for bit innsnevring av utbreiingsområdet kan få alvorlege konsekvensar for naturtypen i Hardangerfjorden og nasjonalt.

Det vart fremja motsegn.

Ullensvang kommune vedtok ikkje planen ! Fleire, òg lokale interesser tala imot..

Dykkar ref.	Vår ref.	Arkiv:	Dato
	20/328-12 /GROÅSE/20/33862	Plan-12272018002, HISTSAK-J18/618	04.12.2020

Melding om vedtak - avslutting av planarbeid - detaljregulering i sjø, Lausanakken - planID 12272018002

Utval for samfunn, plan og næring (USPN) handsama saka i møte 02.12.2020, og fatta følgjande vedtak:

"USPN- 135/20 Vedtak:

Ullensvang kommune vedtek med heimel i plan- og bygningslova § 12-12 å avslutta planarbeidet for detaljregulering i sjø ved Lausanakken, planID 12272018002."

Sakspapir med vedlegg er vedlagt.

Dvs.: Ein god/ fullstendig planprosess synte at arealet ikkje var eiga for søknad om AK- løyve

Men kva med naturmangfaldet i vassøyla?

- Vasskvalitet
- Vandringsruter - oppvekstområde
- Fjordane som økologiske funksjonsområde

- Korleis planlegge for dette?

- SF meiner det er naudsynt å sikre dette betre i plan, særleg ut frå krav om å vise og leggje vekt på sumverknader/ samla belastning.

Jf. PBL § 4-2:

- Alle forslag til planer etter loven skal ved offentlig ettersyn ha en planbeskrivelse som beskriver planens formål, hovedinnhold og virkninger, samt planens forhold til *rammer og retningslinjer* som gjelder for området
- For regionale planer og kommuneplaner med retningslinjer eller rammer for framtidig utbygging og for reguleringsplaner som kan få vesentlige virkninger for miljø og samfunn, skal planbeskrivelsen gi en særskilt vurdering og beskrivelse – konsekvensutredning – av planens virkninger for miljø og samfunn

§ 3-1

- Planleggingen skal fremme helhet ved at sektorer, oppgaver og interesser i et område ses i sammenheng gjennom samordning og samarbeid om oppgaveløsning mellom sektormyndigheter og mellom statlige, regionale og kommunale organer, private organisasjoner og institusjoner, og allmennheten.
- Planleggingen skal bygge på økonomiske og andre ressursmessige forutsetninger for gjennomføring og ikke være mer omfattende enn nødvendig.
- Planer skal bidra til å gjennomføre internasjonale konvensjoner og avtaler innenfor lovens virkeområde.
- Vedtatte planer skal være et felles grunnlag for kommunal, regional, statlig og privat virksomhet i planområdet.

Krav til KPA

§ 11-1. *Kommuneplan*

Den skal ... *legge retningslinjer og pålegg fra statlige og regionale myndigheter til grunn.*

- Viser elles til KU-forskrift og rettleiar om planlegging i sjø - KMD

§ 11-5

- Kommuneplanens arealdel **skal** angi hovedtrekkene i arealdisponeringen og rammer og betingelser for hvilke nye tiltak og ny arealbruk som kan settes i verk, samt *hvilke viktige hensyn som må ivaretas ved disponeringen av arealene.*
- Kommuneplanens arealdel skal omfatte plankart, bestemmelser og planbeskrivelse hvor det *framgår hvordan nasjonale mål og retningslinjer,* og overordnede planer for arealbruk, **er ivaretatt.**

Dei mest sentrale **rammer og retningsliner** om naturmangfald i sjøplanlegging vil m.a. vere

- Naturmangfaldloven §§ 1(formål), 5 (forvaltningsmål for artar), 13 (m/kvalitetsnorm for villaks), 7 og 8-12 (miljørettslege prinsipp om kunnskapsgrunnlag mv.)
- Lakse- og innlandsfiskloven §§ 1, 2 og 7.
- Forureiningsloven - § 11, 4. ledd.
- Vassforskrifta
- KU-forskrifta

Døme: Rammer for planlegging av funksjonsområde for vill laksefisk – LIFL:

- ...formål er å sikre at naturlige bestander av anadrome laksefisk, innlandsfisk og deres leveområder samt andre ferskvannsorganismer forvaltes i samsvar med naturmangfoldloven og slik at naturens mangfold og produktivitet bevares. (§ 1)
- ...Hensynet til fiskeinteressene og ivaretagelse av fiskens og andre ferskvannsorganismers økologiske funksjonsområder skal innpasses i planer etter plan- og bygningsloven i kommune og fylke.

Nasjonale laksefjorder og -vassdrag

Gjev ikkje heile løysinga..

- *Etneelva*
- ⑦ **Fjordene ved Osterøy**
- *Vosso*
- ⑧ **Sognefjorden**
- *Vikja*
- *Nærøydalselva*
- *Flåmselva*
- *Lærdalselva*
- *Årøyelva*
- ⑨ **Dalsfjorden**
- *Gaula*
- ⑩ **Førdefjorden**
- *Nausta*
- ⑪ **Nordfjord**
- *Oldenelva*
- *Stryneelva*
- *Eidselva*
- ⑫ **Ørstafjorden**
- *Ørstaelva*
- ⑬ **Romsdalsfjorden**
- *Rauma*
- ⑭ **Sunddalsfjorden**
- *Driva*
- ⑮ **Halsafjorden**
- *Suma*
- ⑯ **Trondheimsfjorden**
- *Orkla*
- *Gaula*
- *Nidelva*
- *Stjørdalselva*
- *Kvænangsøelva*
- ⑳ **Altafjorden**
- *Altaelva*
- ㉑ **Repparfjorden**
- *Repparfjordelva*
- ㉒ **Porsangen**
- *Stabburselva*
- *Lakselva*
- *Børselva*
- ㉓ **Tanafjorden**
- *Langfjordvassdraget*
- *Tana*
- ㉔ **Kongsfjorden**
- *Kongsfjordelva*
- ㉕ **Vassdrag (NLV) uten NLF**
- *Komagelva*
- ㉖ **Vassdrag (NLV) uten NLF**
- *Vestre Jakobselv*
- ㉗ **Neidenfjorden / Bøkfjorden**
- *Neidenelva*

Kvar finn vi eit godt nok kunnskapsgrunnlag?

T.d.

Redningsaksjon for verda sin
«mest storvaksne laks»

Villaksregisteret

Apper Fylkesmannen

Framsiden

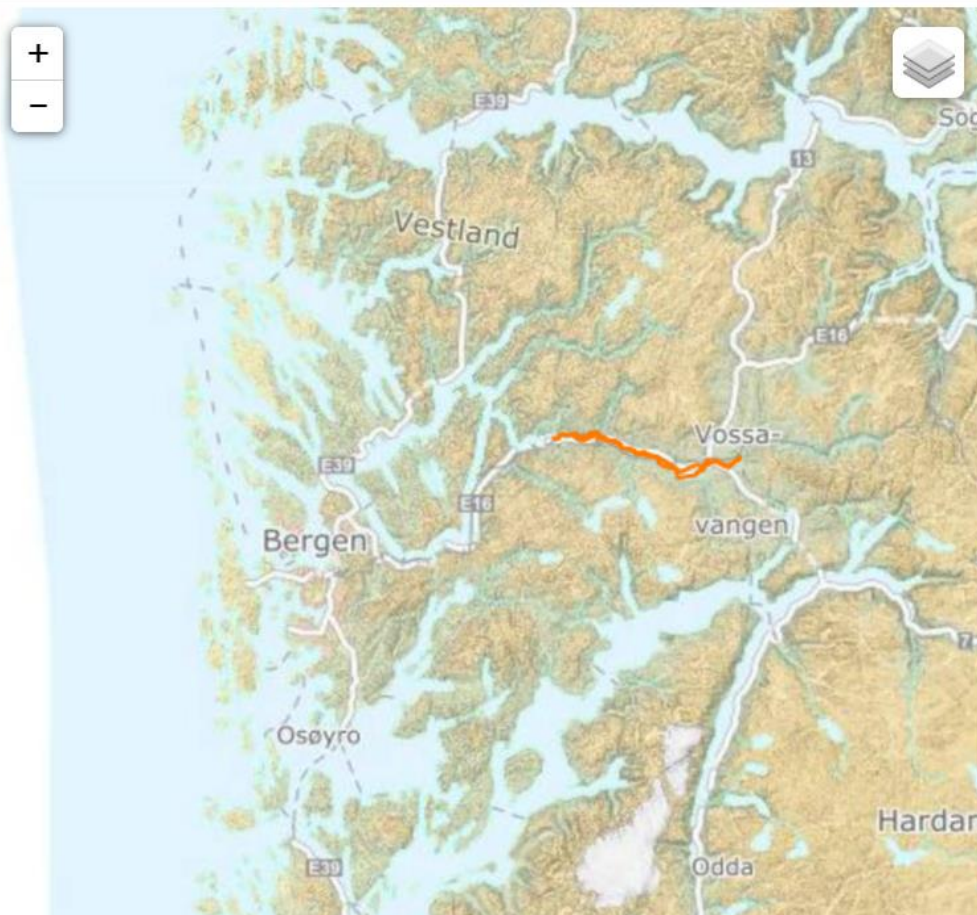
Min elv

Kart

Rapporter

Om Lakseregisteret

Bokmål Nynorsk

Vossovassdraget

Annet navn:	Ingen
Vassdragsnummer	062.Z
Gytebestandsmål laks:	2110 kg hunnfisk
Utløpsfylke:	Vestland
Utløpskommune:	Voss
Lengde lakseførende strekning:	50 km
Nasjonalt laksevassdrag:	Ja
Utløp i nasjonal laksefjord:	Fjordene rundt Osterøy

Vis fangststatistikk

Vis måloppnåelse

Tegnforklaring

 Lakseførende strekning

Bestandstilstand laks

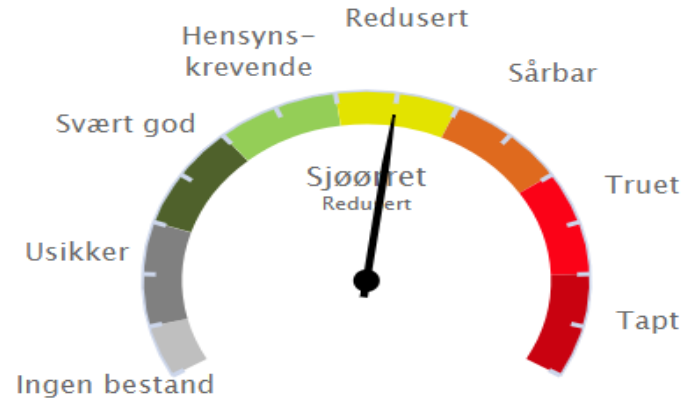
Gytebestandsmåloppnåelse
og høstingspotensiale

Genetisk
integritet

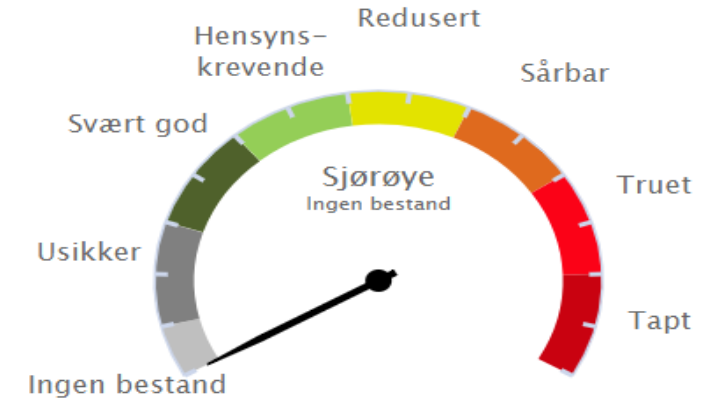

Vis påvirkningsfaktorer

Kategorisering sjørret og sjørøye (2013)

Vis påvirkningsfaktorer

Fisketid og bestemmelser i forskrift

Sjøaure: 15.07 - 15.09

Fiske kun i Teigdalselva

Ikke åpnet for fiske av laks på grunn av:
Svært lavt høstbart overskudd

Nytt søk?

Velg fylke

Elv

Søk etter vassdrag

Lokal kunnskap - Laksestammane i Osterfjordsystemet

- Vossavassdraget – redningsaksjon – stengt
- Eksingedalsvassdraget – investeringar i laksetrapp m.m. – stengt
- Modalsvassdraget – kalkingsprosjekt m.m. – opna for forsøksfiske

Andre vassdrag med ulik problematikk på bestandsnivå:

- Daleelva, Arnaelva, Lonevassdraget, Molvikelva, Romarheimselva, Eikefetvassdraget, Mjåtveitvassdraget og fleire mindre sjøaurevassdrag
- Alt tradisjonelt sjølaksefiske er stengt
- Verdiskapinga i bygder og befolkninga sitt potensiale for friluftsliv og hausting er sterkt ramma

Vi veit: Største ikkje stabilisert trussel knytt til villfiskstammene er

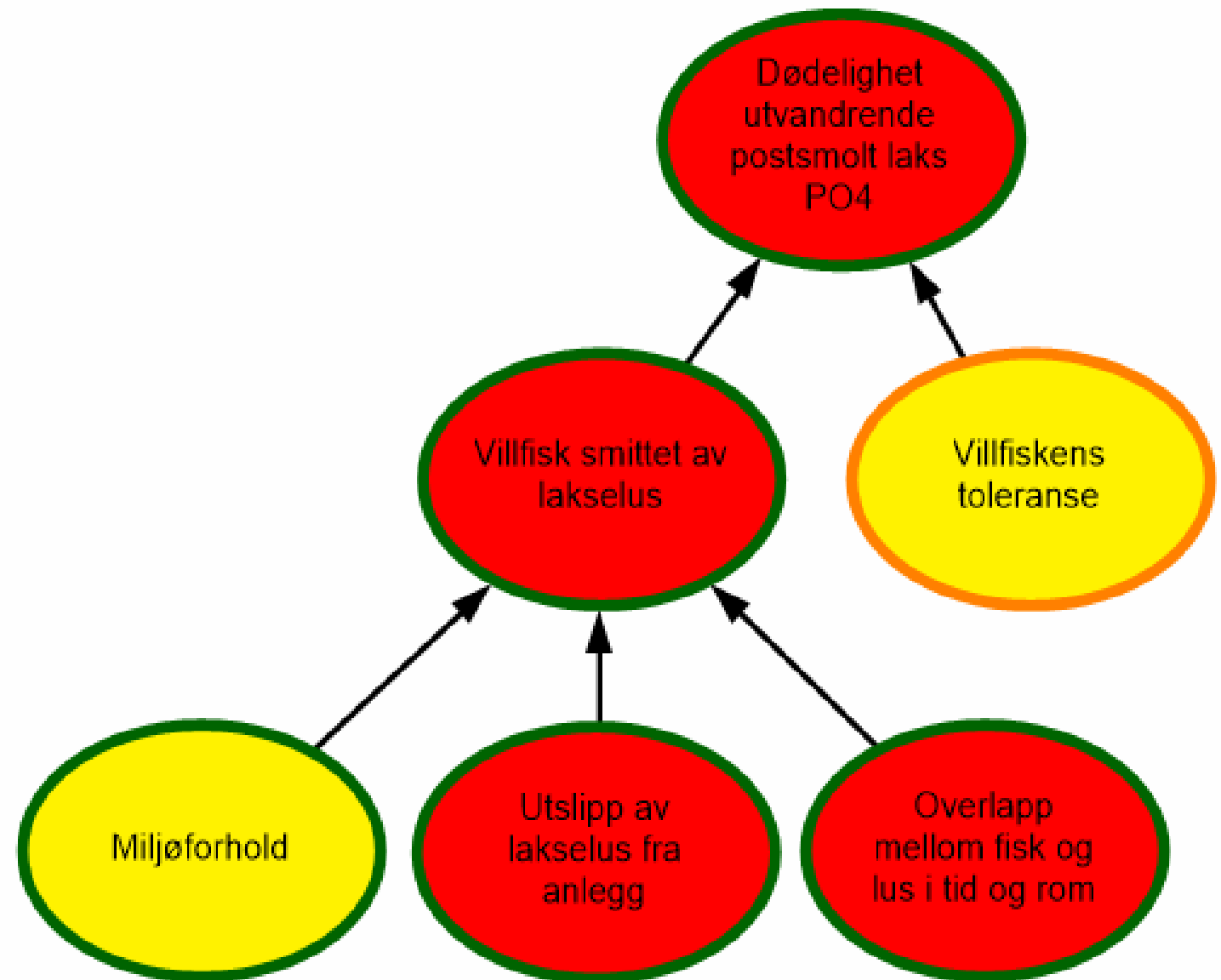
Rømt oppdrettsfisk

Lakselus – auka dødlegheit i sjøfase

- Risikovurderingane for AK-næringa (HI) gjev òg relevant kunnskap om villfisk – men ikkje på stammenivå
- Dødlegheit i sjøfasen på smolt av villlaks og sjøaure i PO 3 og 4 er alvorleg og den har vart ved over tid (> 30%)
- OBS: Trafikklyssystemet for forvaltning av AK-næringa er fastsett ut frå **lusepåverknad på villaks** som einaste berekraft-indikator.

2.4.4 - Produksjonsområde 4 - Nordhordland til Stadt

- Bærekraftsmåla for næringa, altså akseptabel påverknad på villfisk, er ikkje nådd
- Einskildstammar er trua – vill laks blir vurdert teken inn på raudlista..
- Lakselus i oppdrettsanlegg er *ikkje* eit plantema, det er AK-forvaltning
- Berekraftutfordringane i næringa er relevante i plan, fordi dei viser tilstanden til naturmangfaldet i fjordane
- Planar må skildre sjøområda som økologiske funksjonsområde – kva som påverkar tilstanden og setje rammer for berekraftig forvaltning av økosystemet

T-2/16- Kva kan gi grunnlag for motsegn – LIFL/NML

- *Viktige økologiske funksjonsområder for fisk og andre ferskvannsorganismer (jf. lakse- og innlandsfiskloven § 7, første ledd).*
- *Intakte sammenhenger mellom eller i tilknytning til større naturområder som har en viktig funksjon som forflytnings- og spredningskorridor for arter.*
- *De særskilte hensyn som følger av Stortingets vedtak om nasjonale laksevassdrag og laksefjorder (jf. lakse- og innlandsfiskloven § 7a) og av Kvalitetsnorm for ville bestander av atlantisk laks (jf. forskrift 20. september 2013).*

Vassmiljøkvalitet

- *Innsigelse skal vurderes når planforslaget vil komme i konflikt med:*
- *Godkjent regional vannforvaltningsplan.*
- *Kravene i vannforskriften § 12 for å tillate ny aktivitet og nye inngrep i strid med miljømålene.*

Kjelde til kunnskap: Vassforekomst – tilstand – regional plan

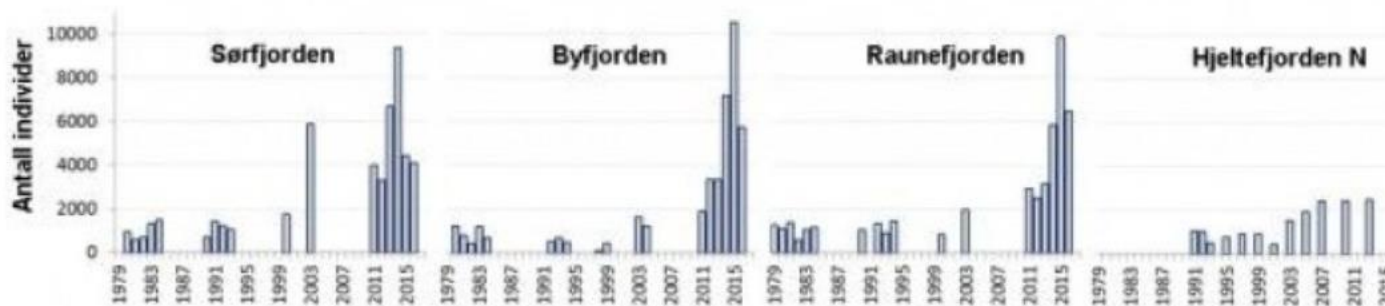
I tillegg er det tvilsomt om fjordene tåler meir organiske utslepp.

Endringer i bunndyrssamfunnet

Vi ser at det blant annet har skjedd en betydelig økning i det totale antallet individer av bunndyr i Sørfjorden, Byfjorden og Raunefjorden i løpet av de seinere årene. Våre undersøkelser har også vist at det er en kraftig økning av hardføre arter, eller såkalte opportunistiske arter, som tåler lavt oksygeninnhold i sjøen.

Disse hardføre artene formerer seg raskt og har dermed stor evne til å dominere nye leveområder dersom livsbetingelsene på bunnen blir for dårlige for andre arter. Alt i alt er det tydelige tegn på forverret miljøutvikling i disse tre fjordene i seinere tid.

Her ser du fjordene som forskerne har undersøkt. (Kartkilde: ArcGis)

Variasjon i bunnfaunaens individtetthet (antall individer per kvadratmeter) (dybde 224-333)

Til slutt

Nokre plansjar som ikkje vart viste, men som kan vere verdt å sjå på i tillegg..

OBS: KU – forskrifta omtaler dette særleg

- Formålet med forskriften er å sikre at hensynet til miljø og samfunn blir tatt i betraktning under forberedelsen av planer og tiltak, og når det tas stilling til om og på hvilke vilkår planer eller tiltak kan gjennomføres.

§ 3, 18 og 20

- Saksbehandlingen etter forskriften skal oppfylle de krav til utredning og vurderinger som etter andre lover er nødvendig for den beslutningen som konsekvensutredningen skal ligge til grunn for.
- Konsekvensutredningen av arealdelen skal beskrive virkninger utbygging av nye områder eller vesentlig endret arealbruk i utbygde områder kan få for miljø og samfunn. Det skal også gis en vurdering av virkningene av de samlede arealbruksendringene i planen. Inneholder planen bare strategier for fremtidig arealbruk, skal det vurderes hvordan disse vil påvirke miljø og samfunn.
- Konsekvensutredningen skal inneholde en beskrivelse av den nåværende miljøtilstanden og en oversikt over hvordan miljøet antas å utvikle seg hvis planen eller tiltaket ikke gjennomføres (null-alternativet). Beskrivelsen skal bygge på tilgjengelig informasjon.

...og 21

- Konsekvensutredningen skal identifisere og beskrive de faktorer som kan bli påvirket og vurdere vesentlige virkninger for miljø og samfunn, herunder:
- naturmangfold, jf. Naturmangfoldloven (OBS: ...og koblingen til LIFL)
- økosystemtjenester
- nasjonalt og internasjonalt fastsatte miljømål
- forurensning (utslipp til luft, herunder klimagassutslipp, forurensning av vann og grunn, samt støy)
- vannmiljø, jf. Vannforskriften
- Samlede virkninger av planen eller tiltaket sett i lys av allerede gjennomførte, vedtatte eller godkjente planer eller tiltak i influensområdet skal også vurderes.
- (Virkninger over landegrensene skal også beskrives).

Og til slutt, § 10

- I vurderingen av om en plan eller et tiltak kan få vesentlige virkninger for miljø eller samfunn, skal det ses hen til egenskaper ved planen eller tiltaket, jf. annet ledd og *planen eller tiltakets lokalisering og påvirkning på omgivelsene...*

Særskilt:

- Pkt. e - økt belastning i områder der fastsatte *miljøkvalitetsstandarder er overskredet*
- *Takk for merksemda ! ☺*